12.1.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan lausunto hallituksen esityksestä 245/2020

HEL 2020-014073 T 03 00 00

HE 245/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisestamuuttamisesta

Eduskunta on pyytänyt viitteen mukaiseen valiokuntakuulemiseen liittyen Helsingin kaupungin kirjallista asiantuntijalausuntoa.
Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala lausuu pyyntöön viitaten seuraavaa:

Tartuntatautilain (TTL) muutosesityksen tarkoituksena on säätää viranomaisen toimivaltuuksista normaaliaikojen lainsäädännössä tavalla, joka mahdollistaisi epidemian hallinnan kannalta tarkoituksenmukaiset ja epidemiatilanteeseen nähden oikeasuhtaiset toimet tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Lähtökohtaisesti Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala kannattaa esitystä ja pitää perusteltuna, että kunnat ja aluehallintovirastot saavat nykyistä laajemmat mahdollisuudet tartunnantorjuntaan ja koronapotilaiden hoidon turvaamiseen.

Ehdotetussa 9 a §:ssä säädettäisiin aluehallintovirastojen ja sosiaali- ja terveysministeriön toimivaltuuksista tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjiä tai järjestämisvastuullisille palveluja tuottavia tahoja velvoittavia päätöksiä koronaepidemian vallitessa. Pykälän 6 momentin mukaan päätös ei saa vaarantaa asiakkaiden ja potilaiden oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin eikä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Perusteluissa todetaan, että pykälän nojalla annettu päätös ei oikeuttaisi poikkeamaan muulla tavalla kuin järjestämisvastuun laajentamisen osalta voimassa olevasta lainsäädännöstä. Terveydenhuoltolain mukaisia hoitoon ja palveluihin pääsyn määräaikoja (ns. hoitotakuu) ei mainita tässä yhteydessä, mutta on oltava selvää, että resurssien uudelleen kohdentaminen ja tärkeysjärjestyksen muutokset voivat tehdä hoidon ja palvelujen määräaikojen noudattamisen mahdottomaksi. Tämä tulee huomioida ainakin lain perusteluissa ja mieluiten myös asiaa koskevassa terveydenhuoltolain pykälässä.

Kustannusvastuuta koskevassa 79 a §:ssä viitataan valtion kustannusvastuun osalta terveydenhuoltolain 38 §:ään, jonka mukaan valtio voi osallistua terveydenhuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka korvaaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista. Viittaus terveydenhuoltolain 38 §:ään jättää valtion kustannusvas-

Postiosoite PL 6000 00099 HELSINGIN KAUPUNKI sosiaalijaterveys@hel.fi
Käyntiosoite Toinen linja 4 A Helsinki 53 www.hel.fi/sote
Puhelin +358 9 310 5015 **Faksi** +358 9 310 42504
Y-tunnus 0201256-6
Tilinro FI1880001200052430 **Alv.nro** FI02012566

tuun järjestämisvastuussa olevien kannalta liian avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi. Lisäkustannukset voivat olla kunnille merkittävät. Valtion tulee vastata kaikista lisäkustannuksista ja korvata ne järjestämisvastuullisille tahoille täysimääräisinä.

Uusissa pykälissä 58c, 58d ja 58g säädetään ensi-, tois- ja viimesijaisista keinoista epidemian hallitsemiseksi. Tämä epidemiatilannelähtöinen asteittain kiristyvä menettely on kannatettava.

Nykyisessä lainsäädännössä kaikki toimet eivät ole tasapainossa keskenään. Esimerkiksi ravintolatoiminta ja kauppojen normaali aukiolo jatkuvat, kun samaan aikaan monia vähäriskisempiä toimintoja, kuten kirjastot, museot, esittävä taide ja harrastukset, rajoitetaan voimakkaasti. TTL:n muutosesitys korjaa tätä epäsuhtaa jossakin määrin.

59 a §:n 1 momentin mukaan aluehallintoviraston ja kunnan tehtävänä olisi valvoa 58 §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d ja 58 g §:ssä sekä 58 h §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten noudattamista. Aluehallintovirasto ja kunta molemmat valvoisivat edellä viitattujen pykälien mukaisten velvoitteiden ja rajoitteiden ja niitä koskevien päätösten noudattamista. Siltä osin kuin kunta on tehnyt päätöksen, sillä olisi käytännössä pääasiallinen vastuu päätöksen noudattamisen valvonnasta. Jos taas aluehallintovirasto on tehnyt päätöksen, sillä olisi lähtökohtainen vastuu valvonnasta, mutta kunta paikallisena toimijana osallistuisi myös valvontaan.

Perustelujen mukaan tämän esityksen aiheuttamien tehtävien muutosten arvioidaan olevan vähäisiä ja niiden arvioidaan olevan toteutettavissa kuntien nykyisten resurssien puitteissa, hyödyntäen soveltuvin osin esimerkiksi nykyisiä tartuntatautien, terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan rakenteita, verkostoja sekä henkilöstöresursseja. Tämä ei ole realistinen arvio, vaan määräysten tehokas valvonta edellyttää kunnalta nykyistä mittavampien voimavarojen kohdentamista valvontaan.

Mahdollisten rajoitusten asettamiseen liittyy kysymys siitä, tuleeko elinkeinonharjoittajille korvata rajoituksesta aiheutuvia vahinkoja tai tulonmenetyksiä. Tartuntatautilain muutosesityksessä säädettävistä viranomaistoimista ei esitetä säädettäväksi erillisiä korvauksia. Näin ollen myös tartuntatautilain uusista toimivaltuuksista aiheutuvien mahdollisten taloudellisten menetysten korvaukset tultaneen maksamaan valtion varoista, kuten aikaisemminkin. On tärkeää jo EU:n valtiontukisäänte-lyn vuoksi, että kuntien ei tarvitse luoda uusia tukijärjestelmiä elinkeinonharjoittajien tulonmenetysten varalta, eikä tartuntatautilain mukaisten päätösten tekemisestä saa seurata kunnille korvausvelvollisuutta. Kynnys soveltaa 58 g §:ää on joka tapauksessa korkea, koska yksityisten elinkeinonharjoittajien tiloja sulkemalla ja siten elinkeinon harjoitta-

misen tosiasiallisella estämisellä kunta joutuisi ottamaan merkittävän riskin mahdollisista korvausvaatimuksista jälkikäteen.

Koronavirustaudin leviämisen estämiseksi tartuntatautien torjuntaa koskevaa sääntelyä olisi kehitettävä toteuttamaan paremmin sen tarkoitusta yhdenmukaisesti. Lähikontaktien rajoittamiseksi ja sitä kautta koronaviruksen leviämisen estämiseksi tulisi ottaa huomioon yhdenvertaisesti kaikki tilanteet, joissa suuri lukumäärä ihmisiä on keskenään verrattain läheisessä kontaktissa. Kyse on sääntelystä, jolla on merkitystä perustuslaissa turvatun elinkeinovapauden, uskonnonvapauden, omaisuuden suojan sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauden näkökulmasta. Uuden sääntelyn luominen edellyttää siten täsmällistä ja tarkkarajaista sääntelyä rajoitusten asiallisesta, ajallisesta ja alueellisesta sisällöstä sekä niihin liittyvästä päätöksentekomekanismista.

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoylilääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi

Juha Jolkkonen
sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja